

ΚΑΥΣΗ ΥΔΡΟΓΟΝΑΝΘΡΑΚΩΝ^{1,2}

Ερευνητικό ερώτημα: Ποια τα προϊόντα της καύσης των υδρογονανθράκων;

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα:

Ο μαθητής να μπορεί:

- Να αναγνωρίζει τα παραγόμενα καυσαέρια στην πλήρη (τέλεια) και στην ατελή καύση των υδρογονανθράκων
- Να συνδέει την πλήρη και την ατελή καύση με τη διαθέσιμη ποσότητα οξυγόνου.
- Να συμπληρώνει τις χημικές εξισώσεις αντιδράσεις πλήρους καύσης υδρογονανθράκων.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ**Καύση βουτανίου και παραφίνης**

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ:

Τάξη/τμήμα:

Ημερομηνία: / /

Απαιτούμενα όργανα και αντιδραστήρια	
• Γκαζάκι βουτανίου • Κερί • Αναπτήρας • Κωνικές φιάλες	• Ξύλινη ή μεταλλική λαβίδα • Ασβεστόνερο • Λευκό πιατάκι πορσελάνης. • Άνυδρος θειικός χαλκός.

Εισαγωγικές πληροφορίες

- Το βουτάνιο (C_4H_{10}) λαμβάνεται κατά την κλασματική απόσταξη του πετρελαίου. Είναι αέριο που υγροποιείται εύκολα. Αποτελεί το κύριο συστατικό στα φιαλίδια του υγραερίου του εμπορίου, τα οποία χρησιμοποιούμε στα οικιακά καμινέτα (γκαζάκια).
- Κατά την καύση κάθε υδρογονάνθρακα, άρα και του βουτανίου, παράγεται νερό³ και κάποια ή κάποιες από τις ακόλουθες ενώσεις: διοξείδιο του άνθρακα (CO_2), μονοξείδιο του άνθρακα (CO), αιθάλη C (είναι ο άκαυστος άνθρακας, μερικές φορές αναφέρεται και ως καπνιά).
- Αν η καύση γίνεται παρουσία επαρκούς ποσότητας οξυγόνου παράγεται μόνο νερό και διοξείδιο του άνθρακα (CO_2) και η καύση χαρακτηρίζεται ως πλήρης ή τέλεια. Το παραγόμενο διοξείδιο του άνθρακα δεν αποτελεί περιβαλλοντικό ρύπο, παρ' όλα αυτά η αυξημένη περιεκτικότητά του στην ατμόσφαιρα συνεισφέρει στην υπερθέρμανση του πλανήτη (ενισχύει το φαινόμενο του θερμοκηπίου).
- Αν η καύση γίνεται με ανεπαρκή ποσότητα οξυγόνου παράγεται νερό, ενδεχομένως διοξείδιο του άνθρακα, καθώς και μονοξείδιο του άνθρακα (CO) και αιθάλη (C). Στις περιπτώσεις αυτές η καύση χαρακτηρίζεται ως ατελής. Τόσο το μονοξείδιο του άνθρακα (CO) όσο και η αιθάλη (C) αποτελούν σημαντικούς περιβαλλοντικούς ρύπους.
- Για την ανίχνευση του διοξειδίου του άνθρακα μπορεί να χρησιμοποιηθεί ασβεστόνερο (διάλυμα $Ca(OH)_2$), το οποίο θολώνει αν διαβιβάσουμε σε αυτό αέριο που περιέχει διοξείδιο του άνθρακα, λόγω σχηματισμού αδιάλυτου ανθρακικού ασβεστίου ($CaCO_3$).

Μέρος 1^ο: Ανίχνευση των προϊόντων της πλήρους καύσης του βουτανίου

¹ Αν δεν μπορεί να γίνει το εργαστήριο επίδειξης να αξιοποιηθεί το μαθησιακό αντικείμενο «ΚΑΥΣΕΙΣ ΥΔΡΟΓΟΝΑΝΘΡΑΚΩΝ», διαθέσιμο στο: <http://photodentro.edu.gr/video/r/8522/797>.

² Κατά τη διδασκαλία της ενότητας μπορείτε να αξιοποιήσετε και το εκπαιδευτικό σενάριο-σχέδιο μαθήματος «Καύση των υδρογονανθράκων», διαθέσιμο στο <http://aesop.iep.edu.gr/node/11932>.

³ Για να διαπιστώσουμε αν η υγρασία που παρατηρούμε στα τοιχώματα της κωνικής είναι νερό μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε τον άνυδρο θειικό χαλκό ($CuSO_4$). Αυτός έχει λευκό χρώμα και παρουσία νερού ενυδατώνεται και μετατρέπεται σε ένυδρο θειικό χαλκό ($CuSO_4 \cdot 5H_2O$), ο οποίος έχει μπλε χρώμα. Ο ένυδρος θειικός χαλκός ή γαλαζόπετρα είναι τοξικός και για το λόγο αυτό βρίσκει πολλές εφαρμογές π.χ. στη γεωργία χρησιμοποιείται σαν βακτηριοκτόνο.

1^ο πείραμα επίδειξης

Βήμα 1^ο: Εξηγούμε γιατί και πώς ρυθμίζεται η παροχή οξυγόνου (O₂) στο γκαζάκι.

Βήμα 2^ο: Ρυθμίζουμε την παροχή οξυγόνου (O₂) στο μέγιστο και ανάβουμε το γκαζάκι.

Βήμα 3^ο: Σε κωνική φιάλη συλλέγουμε τα προϊόντα καύσης του βουτανίου. Η παραγωγή υδρατμών πιστοποιείται από την υγρασία που παρατηρούμε στα τοιχώματα της κωνικής.

Βήμα 4^ο: Σε άλλη κωνική συλλέγουμε CO₂. Στη συνέχεια αναστρέφουμε τη φιάλη (το διοξείδιο του άνθρακα είναι βαρύτερο του αέρα οπότε παραμένει στον πυθμένα της φιάλης) και προσθέτουμε ασβεστόνερο.

Βήμα 5^ο: Βάζουμε ένα λευκό πλακίδιο πάνω από τη φλόγα για να δούμε αν επικάθεται καπνιά στην στα χείλη του πλακιδίου.

Ερώτηση 1^η: Κατά την καύση του βουτανίου (C₄H₁₀) με περίσσεια οξυγόνου (O₂) τα καυσαέρια περιέχουν ένα αέριο που υγροποιείται στα χείλη της κωνικής.

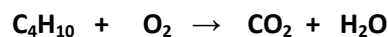
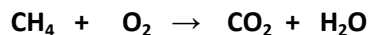
Το αέριο αυτό είναι ..... επειδή .....

Ερώτηση 2^η: Κατά την καύση του βουτανίου με περίσσεια οξυγόνου τα καυσαέρια περιέχουν και ένα δεύτερο αέριο το οποίο συγκεντρώθηκε στον πυθμένα της 2^{ης} κωνικής.

Το αέριο αυτό είναι ..... επειδή .....

Ερώτηση 3^η: Κατά την καύση του βουτανίου με περίσσεια οξυγόνου τα καυσαέρια δεν περιέχουν ..... επειδή .....

Ερώτηση 4^η: Να συμπληρώσετε τους συντελεστές στην χημική εξίσωση της πλήρους καύσης του μεθανίου και του βουτανίου.

Μέρος 2^ο: Ανίχνευση των προϊόντων της ατελούς καύσης του βουτανίου
2^ο πείραμα επίδειξης

Βήμα 1^ο: Ρυθμίζουμε την παροχή οξυγόνου (O₂) στο ελάχιστο και ανάβουμε το γκαζάκι.

Βήμα 2^ο: Βάζουμε ένα λευκό πλακίδιο πάνω από τη φλόγα για να δούμε αν επικάθεται καπνιά στην στα χείλη του πλακιδίου.

Ερώτηση 5^η: Κατά την καύση του βουτανίου (C₄H₁₀) με έλλειμμα οξυγόνου (O₂) τα καυσαέρια περιέχουν ..... όπως φαίνεται από το γεγονός ότι .....

Μέρος 3^ο: Το κερι (παραφίνη) καίγεται με πλήρη ή ατελή καύση;

Ερώτηση 6^η: Με ποιόν πειραματικό τρόπο μπορούμε να διαπιστώσουμε αν το κερι καίγεται με πλήρη ή ατελή καύση.

.....
.....

3^ο πείραμα επίδειξης

Γίνεται το πείραμα με το λευκό πιατάκι πορσελάνης.

Ερώτηση 7^η: Τελικά η καύση του κεριού είναι ..... καύση, επειδή .....

.....
.....

Ερώτηση 7^η: Να αναφέρετε δύο βασικές διαφορές ανάμεσα στην πλήρη και την ατελή καύση των υδρογονανθράκων.

.....
.....